

Таміла ЯЦЕНКО
(Київ, Україна)

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ШКІЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ

Сучасні технології забезпечують учням і вчителям можливість працювати в різних форматах, реалізовувати нові форми навчання. У процесі вивчення української літератури можуть застосовуватися різні види дистанційної освіти, а їх продумане, раціональне поєднання дозволяє зробити процес осмислення нового навчального матеріалу цікавим і продуктивним. Коротко схарактеризуємо їх. *Чат-заняття* – це навчальні заняття, що проводяться з використанням чат-технологій. Чат-заняття проводяться синхронно, тобто всі учасники мають одночасний доступ до чату. Кількість учасників таких занять може бути від 2 осіб і до значної кількості. Однак, як засвідчує практика, заняття онлайн буде ефективним за умови присутності 10–12 його учасників. *Веб-уроки* – це дистанційні уроки, конференції, семінари, ділові ігри, віртуальні екскурсії, уроки розвитку мовлення та інші форми навчальних занять, що проводяться за допомогою засобів телекомунікацій та інших можливостей інтернету. Для їх організації та проведення використовуються спеціалізовані освітні веб-форуми як форма роботи користувачів щодо певної теми за допомогою записів, що залишаються на одному з сайтів із встановленою на ньому відповідною програмою. Веб-форуми, у порівнянні із чат-заняттями, не вимагають синхронної взаємодії всіх учасників освітнього процесу та передбачають достатню кількість часу для роботи. *Онлайн-конференція (веб-конференція, інтернет-конференція)* – організації онлайн-зустрічей та спільної роботи в режимі реального часу через інтернет. Така форма організації навчальної діяльності буде вмотивованою на підсумкових уроках, оскільки дозволяє учням поділитися враженнями про прочитаний художній твір, презентувати творчі роботи, навчальні проекти, узагальнити вивчений матеріал тощо. *Аудіоконференція* – це вид електронної конференції, у процесі

проведення якої учасники використовують телефони або електронне обладнання, спеціально розроблене для голосового спілкування. Цей вид дистанційної освіти є доступним, оскільки не передбачає особливого технічного забезпечення. Його використання буде доцільним на вступних заняттях, тобто у процесі вивчення нового матеріалу. *Відеолекція* – презентація матеріалу, що передбачає послідовну трансляцію на екрані пояснення вчителя або ж його віртуального двійника (аватара). Як засвідчує практика, відеолекції на уроках української літератури будуть ефективними за умов, коли вони супроводжуються відеоматеріалами про життя та творчість письменника, демонстрацією фрагментів кіно, театральних вистав, музичних творів і творів живопису за мотивами літературних творів. Суттєва перевага такої форми презентації навчального матеріалу полягає в тому, що учні мають можливість самостійно регулювати хід відеолекції та повертатися до її складних, недостатньо зрозумілих моментів, а вчителі – можливість її багаторазового використання з корекції матеріалу.

Будь-який вид дистанційного навчання передбачає контроль знань. Так, оптимальною формою перевірки знань учнів є *онлайн тестування*. Такий спосіб контролю знань не вимагає безпосередньої присутності учнів у закладі шкільної освіти. Окрім того, якісний добір завдань для перевірки буде відображати фактичні знання учнів.

У своїй професійній практиці вчитель-словесник має можливість грамотно поєднувати як власні напрацювання із дистанційного навчання, так і можливості освітніх *онлайн платформ*. Наприклад, «Google Classroom» – це безкоштовний сервіс для дистанційного навчання. За допомогою цього сервісу вчитель може створити власний віртуальний клас та окремі навчальні курси, до яких учні отримують доступ за спеціальними кодами. До незаперечних переваг цієї освітньої платформи належить те, що ним можна користуватися скрізь, де є доступ до інтернету. Вчитель має можливість публікувати навчальні матеріали чи оголошення у стрічці класу, додаючи до них за потреби зображення або відео, а також спілкуватися з учнями у чаті, проводити їх опитування,

тестування, розміщувати тематичні завдання на сторінці кожного класу. Окрім того, учитель може визначати завдання індивідуально для кожного учня, що запобігатиме списуванню виконаного завдання. У режимі реального часу педагог має можливість спостерігати за процесом виконання учнями завдань, пересвідчитися про виконані учнями роботи, а також виставити оцінки. Ця інтерактивна платформа створює можливості для популяризації педагогічного досвіду вчителів, підвищення їхньої кваліфікації.

Онлайн платформа «Всеосвіта» позиціонується як «Спільнота активних освітян». Така назва обумовлена тим, що на платформі транслюються вебінари, розміщуються матеріали курсів підвищення кваліфікації, новини із галузі освіти, тренажери підготовки до ЗНО, завдання дистанційних олімпіад тощо. Завдяки додатку «Всеосвіта: Кабінет учня» школярі можуть легко проходити олімпіади і конкурси у зручний для них час. Цей додаток перетворює процес здобуття знань та їх перевірка у цікавий, пізнавальний процес. Сервіс «Конструктор тестів» на сайті «Всеосвіти» надає можливість учителю створювати тестові завдання різних типів, зокрема на вибір правильного варіанту відповіді, із відкритою відповіддю та крос-запитання.

Можливості для організації дистанційної роботи, обміну досвідом між освітянами має онлайн платформа «На урок». Зокрема виправдано затребуваним є потенціал безкоштовного сервісу онлайн-тестів для дистанційної перевірки знань учнів. Незаперечні переваги створеного сервісу полягають у можливості виконання школярами тренувальних тестових завдань для самоперевірки, у процесі чого теоретичні знання засвоюються без додаткових зусиль. Окрім того, у вчителя з'являється можливість швидко перевірити знання учнів, оперативно отримати об'єктивну картину кількості поданих учнівських відповідей, а також проаналізувати та визначити шляхи усунення прогалин у знаннях усього класу, так і кожного учня. Однак необхідно вказати на певні недоліки у підготовці онлайн-тестів. Так, деякі вчителі-розробники тестових завдань демонструють недостатній рівень знань щодо підготовки тестів, оскільки значна кількість завдань сформульовані

неоднозначно, не мають якісних дистракторів, а також спрямовані на перевірку знань лише репродуктивного характеру, що знецінює можливість розвитку компетентного учня-читача.

На онлайн платформі «На урок» передбачено можливість участі учнів у онлайн-конкурсах. Наприклад, участь у конкурсі «#ТГШ206: Таємниця генія Шевченка» може бути домашнім завданням, що зацікавить учнів, активізує їхню пізнавальну діяльність і, зрештою, приверне увагу до творчості митця.

Значний потенціал також мають освітні онлайн ресурси для реалізації контекстного навчання літератури. Так, за підтримки Українського культурного фонду реалізується проект «OpenTheatre». Змістове наповнення сайту – онлайн трансляції різноманітних вистав, концертів, перформансів, огляди вистав, сюжети про театр, інтерв'ю з митцями тощо. Скерована вчителем робота з матеріалами сайту дозволить учням ознайомитися в онлайн режимі зі сценічними версіями літературних творів, сприятиме розумінню художньої літератури як унікального виду мистецтва, усвідомленню широти інтерпретації художнього твору та розвиватиме в школярів інтерес до мистецтва.

Отже, незаперечними перевагами дистанційного навчання є його масовість, доступність, відкритість, інтерактивність, комфортність, оперативність, економічність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кучерук О.А., Караман С.О., Караман О.В., Віннікова Н. М. Використання ІКТ для формування фахових компетентностей у майбутніх учителів української мови і літератури. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2019, Том 71, № 3. С. 196–214.
2. Яценко Т. О. Інформаційно-комунікаційні технології в системі шкільної літературної освіти: теоретико-методичний огляд. *Вісник Чернігівського нац. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка*: зб. наук. пр. Чернігів, ЧНПУ, 2016. Вип. 139. С. 144-150. (Серія «Педагогічні науки»).
3. <https://nus.org.ua/articles/yak-vchyteli-ta-shkilni-systemy-mozhut-diyaty-v-umovah-pandemiyi-covid-19-porady-batka-pisa/>.

4. https://www.youtube.com/channel/UCyaRd88DJGsu0_PJ-n_2CRw/about .